

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona,
negyedévre 2 korona 50 fillér. Egyes szám ára 10 fillér.
Közsegek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyen-
ként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőség-
hez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyv-
nyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek
küldendők.

A kereskedelem és ipar ünnepe.

(P. C.) A mindennapiasság szürkés-
gétől, mely a létért való nehéz küzdelmek
kiséretében társadalmi életünkre lerako-
dott, mint oázis a végtelen pusztaság vi-
gasztalan széles síkságaitól elüt, az az ünnep,
melyet a budapesti kereskedelmi és ipar-
kamara vasárnap a kormány részvétele
mellett ült meg. A kamara ötvenéves
fennállásának jubileumát tartotta s egyut-
tal megünnepelte új palotája felavatását,
mely azon a területen emelkedik, melyen
a nehéz idők dacára egy egészen új, fő-
városunk gyöngyöztelen erejét bizonyító
városrész keletkezik. Az ünnep fontos-
ságát mindenkiszeme elé állítják a be-
szédek, melyeket ez alkalommal mondtak.
Mindenki tudja, hogy bizonyos oldalról
szakadatlanul odaműködtek, hogy egy-
résről a mezőgazdasági körök, másrés-
ről a kereskedelmi és iparos körök közt
ellentétet idézzenek elő, amely már-már
nyílt ellenségeskedéssé fajult el. Keres-
kedelmi és iparos körökben a hangulat
már oly izgatott volt, hogy még a minisz-
terek egyes kijelentéseit és intézkedéseit
is már egyenes ellenségeskedésnek vettek
és csendben már talán oly küzdelemre
készültek, melyről előre senki sem tudta
megmondani, hogy hová fog vezetni. Ha,
amire a kamara ötvenéves fennállásának
ünnepe alkalmat nyújt, egy pillantást ve-
tünk azokra az állapotokra, melyek fél-
század előtt uralkodtak nálunk, meg fog-

juk érteni a kereskedői kar rossz hangu-
latát. A szántóföldek, a rétek, az erdők,
az állattalomány 50 évvel ezelőtt majd-
nem hasonló mértékben létezett, mint
ma; de a termények értékesítése annyira
elégtelen volt, hogy a mezőgazdasági ter-
melés alig fizette ki magát. Hiányzott a
messze kiterjedő kereskedelem, mely te-
kintetével az egész világot körülfogta,
mely nem irtózik a nagy rizikóktól s
minden konjunkturát gyorsan kihasználni
képes. A nagyszabású kereskedő hiányzott
s ezért maradt vissza az ország minden
gazdasági téren.

Az utolsó 50 év alatt egy izmos ke-
reskedelem s ehhez támaszkodva, egy re-
ményteljes ipar képződött. Ez egyáltalán
nem a mezőgazdaság költségére történt,
sőt inkább ez húzta belőle a legnagyobb
hasznot, mert lehetségessé vált reá nézve,
hogy terményeit minden időben értékesít-
hesse, az üzemet sokkalta intenzívebbé
alakítsa, mint annak előtte. Még tovább
is mehetünk s konstatálhatjuk, hogy a
kereskedői kar soha sem volt szűkkeblű.
Mindenkor iparkodott a mezőgazdasági
előkelőbb elemeit a kereskedelem és ipar
fejlesztéséhez megnyerni s ahol lehetett,
őket vezető helyekre állítani. Csak egy
pillantást kell vetni annak a kereske-
delem és ipar terén létező sok kisebb
nagyobb alkotásnak igazgatóságában elő-
forduló nevekre s bámulni fogunk, mily
nagy mértékben törekedett a kereskedőség

a kommerziális és ágrikol érdekes össze-
kapcsolására. Ha ennek dacára támadták
újabb időben a kereskedelmet, úgy ezt
valóban nem érdemelte meg, és a kor-
mány nagy szolgálatot tett az ország-
szesz érdekeinek, midőn a budapesti ke-
reskedelmi kamara 50 éves jubileumát al-
kalmul vette, hogy messze hallatszóan
hangoztassa a megnyugtató, az egyetértés
és a közös együtt működés szavait.

Igen méltó bevezetés volt a miniszter-
elnök és a kereskedelemügyi miniszter
kijelentéseihez a kamarai elnök, Lán-
czy Leó országgyűlési képviselő beszéde,
ki már a miskolci kongresszus alkalmával
megadta államférfiúi fejtegetései által a
lökést az egész ország hangulatának meg-
változásához. Kevesebb és cziczomátlanabb,
szóval nem lehet a magyar kereskedelem
tradícióját oly pregnáns kifejezésre jut-
tatni, mint Lán-
czy tette. Soha azelőtt
nem tévesztette a kamara — úgy mond
Lán-
czy — az egyes osztályok összhang-
zatos együtt működésének fontosságát s
mindig nyomatékosan hangoztatta, hogy
az ország gazdasági főtényezőjének, a me-
zőgazdasági produkciónak fölvirágozta-
zásában rejlenek a kereskedelem és ipar
virágzásának gyökerei. Ezt az igazságot
koronként el lehetett homályosítani, de
tartósan félreismeri nem. Ha pedig bizo-
nyítvány kell, Hegedűs Sándor kereske-
delmi miniszter válasza megegyezhetetlen bi-
zonyítvány. És ő messzebb ment, mint a ka-

T Á R G Z A.

Az iskola és a jövő.

— Felolvasta Szabó Jenő ifj. elnöke az ifj. tanítók
közgyűlésén 1900. nov. 15-én.

Tisztelt Közgyűlés! Magyarország egyik szel-
lemes irójánál ezt az osztályozást olvastam. A mai
társadalom két osztályból áll. Egyiknek több az
ebédje, mint az étvágya. A másiknak több az étvágya,
mint az ebédje. Hogy épen ez az osztályozás
jut eszembe, mikor felolvasásomhoz fogok, annak
oka az, hogy a jövő kópének hű megrajzolásá-
nál ezt a második osztályt el nem kerülhetem. Az
emberiségnek jó nagy része mindig éheznek, de nem
csak kenyérrel él az ember. Mert nem csak az
anyag éheznek. Az örök ember nyugtalan szellemű
éhezi a fejlődést, a haladást, a világosságot, az
emberi méltóság jogait. Hogy ez az éhség megszű-
nés nélkül követeli a kielégítést, azt bizonyítják
azok a eszmék, melyek irányt adtak az irányuló
századoknak s a melyek a mai kor szemlélője előtt
ép úgy jelzik az emberi emelkedés útját, mint a
vándorút, a pusztaság nedves homokjában ott maradt
nyomok. Minden mozzanat, melyhez egy-egy nagy
átalakulás fűződik, kielégítése volt a szükséglet
szenvetű emberi szellemnek. És mert mohó a vágy
a kielégítés után, a történelem mutatja, hogy az
átalakulás ritkán békés fejlődés eredménye. Leg-

többször magán viseli az erőszak jellegét. Nagy ka-
tasztrófák adnak új alakot a bűzös csillagnak, a
melyen élünk, és nagy rázkódások után ifjodik
meg az emberiség. Ez a forradalom genesisének tör-
vénye. Hogy erre a törvényre szükség van, azt
már a természet is igazolja. A romboló vihar
mi volna más, mint a természet forradalma?

A forradalmakat tehát a korszakok sovár
szelleme teremti. Abban a szózatban, mely fel-
sülésre hívja az egyetemes emberi létet: a századok
mély szükség érzete szólal meg. A kereszténység
föllépte forradalom. A református forradalom. Az
egyéni szabadság, a polgári jogok küzdelme szem-
ben az emberi méltóságot lealázó régi felfogással:
forradalom. A tizenkilencedik századnak, en-
nek a most már óriási halottnak, melynek egy
új nemzedék hantolja be sírját, forradalom szabta
meg elveit, küzdelmét. E forradalom hármas jel-
szava: „Szabadság, egyenlőség, testvé-
riség.“ Szokták úgy tanítani, hogy azt a nagy
rázkódást, mely a nemzetet élteti a 18-ik század
végén új irányba terelte, a bölcsészet készítette elő.
Tévedés. Voltaire, Rousseau, Montesquieu, Diderot
tolla csak eszköz volt egy fensőbb hatalom kény-
szerítő kezében. Ez a hatalom nem más, mint az
idő követelő szelleme. A milliók ránéztek az autok-
rácia zsibbasztó jármára, éheztek a fejlődést, a
törvényalkotás szabad jogát. És a századok nagy
eszméi megszaparodnak egygyel, a legnagyobb:
a népfenség óriási gondolatával. Ennek a gondolat-
nak bölcsődalja Kivabeau üzenete a francia parlament-

ből: „Mond meg a királynak, hogy mi itt a nép
akarataiból gyűltünk egybe és csak szuronyok ál-
tal hagyjuk magunkat elűzetni!“ A bilenseit össze-
törő szó, nem fél többé a Bastille komor celláitól.
A gondolat kibontja izmos szárnyait és átrepül a
világon. A születő új század ott találja hatalmas
nyomait mindenütt. És aztán az új század ennek
a gondolatnak szolgálatba szegődik. A nép, nép té-
nyezővé nő. Megnyílik az út, melyen hozzá juthat
az emberi méltóság összes jogaihoz. Így lesz a
tizenkilencedik század a maga fenséges jelszavai-
ban a humanizmus századává. — — — — —
Most, tisztelt közgyűlés, új fordulón állunk.
Új korszak küszöbére léptünk. A jelekből lát-
szik, hogy a szakadatlanul éhező emberi szel-
lem új átalakulást sováro. Vihar készül. Mintha
beteg lenne a föld, remegni kezd lábaink alatt. Va-
lami nehéz párázat száll a levegőben. És mint föld-
rengés előtt, titokzatos zugás, fenyegető moraj kél
alant. Egy-egy meglöbbedő villám oda-voti futó
fényét az ismeretlen mélységekre.

Most, mikor az emberiség fejét állít az el-
hunyt század sírja felé, úgy látja, hogy annak al-
kotása még nem tökéletes. A népfenség gondolata
még nincs betetőzve. A betetőzés munkája már a
huszadik század öröksége. Óriási munka lesz az!

Mert mit valósított meg az előbbi korszak a
maga jelszavaiából? A szabadságot? A törvényben
igen. Az életben nem. Hiszen magának a törvény-
nek végrehajtó ereje ma is egy mesterségesen fön-
tartott hatalom. A törvények tiszteletben tartásának

mara elnöke mehetett, midőn kijelentette, hogy veszedelem lenne a kereskedelmet terméketlenné tartani s az ipar fontosságát kicsinyíteni. Különös fontosságot nyert a kereskedelmi miniszter válasza az által, hogy a munkások és a kereskedelmi alkalmazottak érdekeinek ápolását ajánlotta a legmelegebben. A szép ünnep koronáját az a nagyszabású, komoly, lendületes beszéd képezte, melyet Széll Kálmán miniszterelnök a banketten tartott. Nem érhetné nagyobb csapás ez országot, — úgy mond, — mint egy osztályharc! Szilárd elhatározása, — tette hozzá a miniszterelnök, — a gazdasági egyensúlyt fentartani és egyik osztálynak sem kedvezni a többiek költségére. E jogos és méltányos érzelemben van a különböző osztályok egyetértése és az összességnek, mely az államot teszi, egyenletes virágzása.

Hallják meg e pompás szavakat künn az országban is és hozzák meg azok azt az áldást, mely bennök lakozik.

A magyar korona országainak harmincz éves államháztartása. 1868-tól 1897-ig.

— A m. kir. állami számvevőszék által szolgáltatott adatok nyomán közzéteszi Benke Gyula országgyűlési képviselő, a zárszámadásvizsgáló-bizottság előadója. —

(Folytatás.)

A fogyasztási adóknak 1875-ben történt esékély emelése után 1878-ban felemeltetett a szeszadó, a nélkül azonban, hogy a várt pénzügyi eredmény teljes mértékben bekövetkezett volna; 1880-ban a cukoradó emelésével találkozunk, 1881-ben az akkori szorult pénzügyi helyzet folytán behozatott mint új adónem a cukor-, sör- és kávéfogyasztási adó, mely utóbbi 1883-ban ismét megszüntetett, ugyanekkor azonban a cukor- és sörfogyasztási adó felemeltetett; 1882-ben az ásványolajadó és 1884-ben a szeszadóra vonatkozó szabályok módosításával egyidejűleg a sajtolt élesztő utáni adó hozatott be.

1887-ben a következő évi április hó 1-től kezdve a fogyasztási adók s kivált a cukor- és a sörfogyasztási adók újból emeltettek, előbbi 50, utóbbi 100%-kal, továbbá ugyanezen évi augusztus hó 1-től a cukoradó és szeptember hó 1-től a szeszadó is emeltetett.

Ez intézkedések pénzügyi hatását nyilvánulni látjuk a kérdéses adójövedelemnek elég rohamos emelkedésében: 1879-ben 18 millió frtot, 1880-ban 19 millió frtot, 1881-ben 24 millió frtot, 1883-ban 25 millió frtot, 1884-ben 27 millió frtot, a következő években 30—35 millió frtot és 1889-ben 39 millió frtot meghaladó jövedelem éretett el.

A következő évi június hó 1-től (Horvát-Szlavonorságokban július hó 1-től) életbelépve az állami italmérési jövedékről szóló törvény, ezzel az államnak egy újabb bevételi forrása nyílt meg, mely az adójövedelmet mindjárt 1890-ben több mint 62 millió frtra szőktette; 1893. évtől való hatálylával némileg módosultak az ez irányú törvényes rendelkezések, 1894. évi szeptember hó 1-től életbelépett a szeszadónak a fogyasztási terület részére való biztosításáról alkotott törvény s az 1896. év közepétől ismét magasabbra emeltetett a cukoradó.

Ezek után az adójövedelem 1890-től 1897-ig a fentebb említett 62 millió frtról nagyobb ugrásokkal 76—77 millió frtra növekedett, s így a fogyasztási és italadók tiszta jövedelme az egész 30 év alatt a 63-adiki eredmények hatszorosára emelkedett.

Igen jelentékeny jövedelmi forrást találunk a bélyeg-, jogilletékek és díjakban.

Az 1868-iki törvényhozás felhatalmazta volt a kormányt, hogy az akkori szabályokat az egyidejűleg elrendelt módosításokkal érvényben tarthassa s e felhatalmazás érvényét évről-évre, 1875-ben pedig általában további rendelkezésig meghosszabbította.

Mindazáltal már 1869-ben, 1871-ben és 1873-ban azután pedig 1875-ben, 1881-ben 1883-ban és 1887-ben az eredeti szabályokat lényegesen, módosító, pótló és kiegészítő törvények alkottattak, melyek részben az illetékeket kiterjesztvén, részben azokat felemelvén, természetesen jelentékeny pénzügyi hatással is voltak. Azt a következők emelkedést azonban, melyet 1868-tól 1897-ig tapasztalunk, a mennyiben a tiszta jövedelem a címekben 10 560 millió frtról 38 842 millió frtra gyarapodott, nemcsak a most említett körülmény, hanem a forgalom növekedése, az ingatlan birtok értékének emelkedése és a bélyeg- és illeték-tárgyak természetes szaporodása is okozta.

A törvényhozás felhatalmazása folytán a dohányjövédék is eleinte ugyanazon szabályok szerint kezeltetett, melyek az absolut korszak idejéből ránk maradtak, a törvényalkotás e téren voltaképpen csak 1876-ban indult meg, a mikor is, egyebektől eltekintve, a saját használatra való dohánytermelés utáni illeték kétszeresére emeltetett; 1888-ban lényeges ujitások történtek, melyek különösen említést érdemel, hogy a dohány saját fogyasztásra való termeszthetése és a termelés egyrésztének a megfelelő fogyasztási adó lefizetése mellett saját fogyasztásra való visszatartatása megszüntetett s egyébként is számos szigorú intézkedés tétetett a csempészet és általában a kincstár megrövidítésének lehető megakadályozása iránt. Ugyanazon év június hava 1-től a dohánygyártnányok is tetemesen felemeltetett. A fogyasztás egyenlő s így ezen jövedék bevétel is állandóan emelkednek. Eltekintve egyes évek kivételes eredményeitől, a tiszta jövedelem 1876-ig a 14—15 millió frt körül forgott, 1881-ig 16—19 millió frtot tett, 1882-től kezdve 20 millió frton felül van, több évben megközelítette a 30 millió frtot, sőt 1893-ban, 95. és 97-ben ezt az összeget is meghaladta.

(Folytatjuk.)

Székely földi nyomoruságok.

Ha már a tagosításnak és arányosításnak a mérnök díján kívül, a többi költségei is u. m. bírósági kiszállásoknak, becslő és osztályozó bizottságoknak, ügyvédeknek stb. költségei is számításba vétetnek, ennek az eddig virágzott községnek birtokrendezése emberi számítás szerint 100,000 koronába fog kerülni. Mikor ez a virágzott község lakossága ezt a 100,000 koronára rugó költséget ki fogja igazadni, akkor annak egész lakossága a mai nehéz megélhetési viszonyok között el fog szegényedni. Igar, hogy a birtokrendezés megtörtént, de a lakosság tönkre ment; és ennek a virágzó községnek vagyona idegen, jött-ment embereknek, uzsorásoknak és néhány erőszakos élelmes embernek kezébe került. No az ilyen birtokrendezésből nem kérünk. Ott van Háromszék megyében „Nyén” község. Ebben 1371/2. években az arányosítás a közerdők és legelők nézve megkezdett és végre is hajtott. Ez alkalommal az urbérességet vesztett volt földes urak, a volt urbéresek, és azok, a kik a közhelyekből legalább 100 holdat birtak, aranyrészeiket kapták, a többi kisbirtokosok közösségben maradtak. Később 1881. évben a művelés alatti három határban u. m. ugar, tavaszi és őszhatárban is a tagosítás keresztülvitetett és befejeztetett. Jelenleg azonban a már arányosított erdők- és legelőkben, egy tagosítás, mint az arányosítás folytatása elrendeltetett, mert egyeseknek időközben sikerült a közhelyekből 100 holdat meghaladó arányrészt összevásárolni, ezek az arányosítás továbbfejlesztését, mások pedig a már arányosított erdők- és legelőkben fekvő kaszálóknek és erdőknek tagosítását

legfőbb eszköze ma is a szurony és a börtön, nem társadalom élő lelkiismerete. A fejlődésnek ma is vannak nyügei. A munka még mindig a töke rabszolgája.

Mit valósított meg az elmúlt korszak? Az egyenlőséget? Hát volt-e az emberiség történetében korszak, melyben élesebb osztály ellentétek állottak volna fenn, mint most? A demokrácia dicsőségére mondhatom, hogy az eltűnő korszak csak négyféle arisztokráciát ismert. A régi legfelső réteg: a születési arisztokráciája; a tudomány világa: a szellem arisztokráciája; a czimtelep dúsgazdagok csoportja: a pénz arisztokráciája, és az iparos rend: a munka arisztokráciája. Ki akart ebben a korban demokrata lenni? Egyenlőség csak egyben volt. Egyenlően visszatartó volt: a címek birtokosának vagyon hajhászata és a felgazdagodott parvenük czinkórsága.

Hát a testvériség? A keresztyén világnézet belső szegletköve? Nézzétek! Európa élete olyan, mint egy óriási kéztől letakart lángtenger. Sőt századok szelleme föl-föl kísért megátkozott sirjából. A szeretet Isténének szolgáló libegő gyűlölettel verik fel az emberi tüzhelyek békés csendjét. Meghamisították a Megváltó kijelentését: „Nem azért jöttem, hogy békét hozzak a földre, hanem hogy fegyvert!”

(Folyt. köv.)

Fürdőn történt.

— Felolvasta Farkas Margit a „Háromszék megyei Tanító-testület táncszestélyén 1900. november 15-én. —

Fürdőn történt. Ennek a két szónak még ama mélyebb jelentősége is van, hogy a vadregényes táj, a naponta hallott zene, a fenyvesek esti titokzása néma

homálya még több ábránddal töltik be egy olyan serdülő gyermekleány lelkét, mint, a milyen akkor én valék. Ilyen — reám nézve szerencsétlen — körülmények között vittek el az első mulatságra, a melyen történt dolgokat vagyok elmondandó. Valami jótékony célú estély volt készülöben, mely előtt a mamával szemben kifejtett szónoklati gyakorlatoknak beillő rábeszéléseimnek a mama azon igérete lett az eredménye, hogy engem is elvisz az estélyre. Most már csak az volt hátra, hogy békét, vagy legalább is fegyverszünetet kössék az unokabátyámmal, ki nálunk töltötte a nyarat — különben jogász volt s mi ketten folytonosan hadilában állottunk egymással. Hogy mily áldott dolog, ha egy bálozó leánynak ilyen kiterjedt baráti körrel bíró unokabátyja van, azt helyes ösztönrel már akkor is sejtettem. Ezért titkon sokat gondolkoztam azon, hogy hát hogyan is kezdjem a békétárgyalásokat.

Végre azon estély előtti ebéd után — oh szerencsés véletlen — egyedül maradtunk. Meggyújtottam a cigarettáját, aztán, oda telepedtem mellé a pamlagra és hizelegve előadtam neki kérésemet — mely titkolt óhajításom volt, hogy mutassa be nekem azt a néhány mánást, kik ma fognak az estélyre megérkezni. Fürdőhelyen ilyesmit ki nem tud előre? Mert — tettem hozzá büszkén, megtagadva az akkor bennem ébredni kezdő demokrata érzelmeket — érek is annyit, hogy nem minden közönséges ember teheti derekamra a kezét.

Nem tudom, Béla mit gondolt, szívélyes bizalmaskodásom hatotta-e meg annyira, vagy már akkor is gonosz tervet forralt ellenem, tény az, hogy mindent megígért s mikor édes sejtések között, dobogó szívvel beléptem a táncterembe, azonnal ott termett

mellemem egy szép fekete bajuszu urral és bemutatta: Gróf . . . a többit nem halottam, de hiszen ez elég volt nekem. Halás pillantást vetettem Bélára, aztán nem is láttam egész este, mert hiszen alig láttam mást, mint a grófot, ki nagyon szeretetre méltó volt; közben pedig kijelentette, hogy az összes leányok közül én tetszem neki legjobban. Képzélek el ezt az örömet! Csak az volt az elszomorító az egészben, hogy az ilyen nyári éjszakákra való tekintettel hamar hazavitték, oh pedig milyen fájó szívvel váltam a teremtől, zenétől, de főleg a gróftól. Nem is tudtam aludni sem azon, sem a következő éjeken, mert sem másnap, sem azután nem találtam a fürdővendégek között, a kit kerestem s egy balsejtelem azt sugta, hogy nem is fogom látni többé soha. Pedig dehogy nem láttam!

Egy hét múlva holmi bevásárlások végett bekocsiztunk a fürdőhelylyel szomszédos városkába s míg lovaink pihentek mi a várost is megnéztük. A mint egy mellékutczán végighaladtunk egy igen kellemes ismerős hang ütö meg fületem: „Kezeit csókolom nagysád!” Fölpillantottam és találják el, kit láttam! Ő volt! Igen a gróf, csak hogy előtte borkötény, a fején pedig egy széles karimájú szalmakalap volt. Fölnéztem a czimtáblára, melyen írva volt: Gróf János cipész mester. Kicsi hijja volt, hogy ott mindjárt sirva nem fakadtam s a helyzetet még elviselhetlenebbé tette az, hogy Béla egy cseppet sem türtőztette magát, hanem kacagott a hogy csak tudott. Szerencse, hogy nemsokára véget ért a nyár, Béla visszament Pestre különben ki nem állottam volna a bosszantásait. Én pedig aztán elég rövid idő alatt kigyógyultam s demokrata olveimből most már igazán nem engedek.

elrendelte. Ez lehetetlen állapotokat idézett elő, mert az arányosítási törvényben világosan benne van, hogy a 100 holdon alóli kisbirtokosok állandó közösségben maradnak; arról pedig, hogy a már arányosított közerdők és legelők is tagosíttassanak, a törvény sehol nem rendelkezik.

A bírósági eljárás a tagosítás és arányosítások folyamán törvényellenes állapotokat idézett elő. Maga a királyi kuria is egyes konkrét esetekben helyt adott az arányosítások további fejlesztésének és folytatásának, de nem teljesülésben és így ezen határozatok a döntvény kötelező erejével nem bírnak. Ez a törvényellenes bírói gyakorlat megszüntette az arányosítási törvény azon alapelvét, hogy a 100 holdon alóli kisbirtokosok állandó közösségben maradjanak; ez a körülmény a kisbirtokosok nagy tömegének kifosztására adott kedvező alkalmat. Ebben az állapotban gyökereszik az a szomorú jelenség, hogy egyes hatalmasabb emberek, teljesen idegen uzsorások összeharásolják a közösségben maradt kisbirtokosok arányrészeit és a tömeget koldosbútra juttatják.

De lássuk mik történtek Háromszék megye Zágón községében is, hol 5—6000 lakos van és hol vannak urbériséget vesztett volt földesurak, és kétág székelykatonaság utódai. Ennek a nagy közönségnek van körülbelül 50.000 k. hold területű erdősége és legelője. Kétségtelen adatok igazolják, hogy ezen nagy területű közterületek igen tekintélyes része, a politikai község és nem a közbirtokosság tulajdonát képezte 1859. évben jogerős ítélettel kimondatott, hogy a székely birtokosok közerdeje és legelője ökrtilalmasok, lókikötő helyek, itatóhelyek és addig fajásra és legelésre közösen használt helyek fel nem oszthatók és a politikai község tulajdonát képezik. Kétségtelenné teszi ezt az a tény is, hogy az 1880-as években Zágón község képviselő testülete — 78.000 forintért egy nagy területű „Nagy-Bota” nevezetű erdőségét Oláhországnak eladta és ez a terület Magyarország testéből kiszakított.

Később ezen nagyközség összes közerdei és legelői a közbirtokosságra telekkönyveztetett és azokban most folyamatba tetették az arányosítások és felosztások. Természetes, hogy ez a művelet itt is alkalmul szolgált arra, hogy a kisbirtokosoktól az arányrészek elharácsoltságának és a nagy tömeg kifosztásának. Társulatok alakultak, melyek legalább is 100 holdat meghaladó arányrészeket egy birtokos nevére telekkönyveztek, hogy a közösségből szabaduljanak és később a kiszakított területeket egymás között feloszthassák. A királyi kuriának 1900. évi május 29-én 27. urb. sz. a jogerős ítéletében világosan el van ismervé, hogy arányosítási törvény kijátszására alakult ilyen társulatok nevezett községben megvannak és azokat jogosult érdekszövetkezeteknek nevezi meg. Ezen kuriai ítélet azt is elrendeli az alsóbb bírósági ítélet módosításával, hogy a volt urbéreseknél olyan erdő adassék, hol eszközfá és épületfa van, mert azok élvezetére 1848. előtt is jogosítva voltak, és a részükre kiadatni tervezett területeken ez nincsen; ez okból új elhelyezkedési tervet rendel el. A működő mérnök új tervet készített és ebben a volt urbéresnek nem ott hol kérték, és a kuriai is megengedte, hanem teljesen lehasznált cziheres és borsika fenyővel beült legelő területeket jelölt ki a volt urbéresnek részére. Az egy millió összeget megérő ép erdőkből mit sem fognak a működő mérnök terve szerint az urbéresnek kapni. No, de az a terv még nem jogerős. Elég volt mostanra és nem folytatom ezuttal tovább a székelyföldi nyomorúságok történetét.

Egy székely.

A „Háromszék megyei Tanítótestület” táncestélye.

Mielőtt a táncestély lefolyásával részletesebben foglalkoznám, a következő kijelentésre kell szorítkoznom, ugyanis, legtöbb esetben, midőn ilyen és ehhez hasonló jótékony célú műsorral összekötött táncestélyek tartatnak és azok lefolyásáról számol el egyik-másik hírlap, az arról szóló kritikát rendesen senki sem szokta komoly és teljesen igazságosnak venni, mert tudvalevő dolog az, hogy az illető hírlapi tudósító, a jótékony célra való tekintettel, sok-

kal enyhébben kritizálja a szereplők előadásait, mint a hogy azok megérdemlik. S egész jogosan. Mert ha már egyébbel nem is jutalmazza meg a szereplőket, kik teljes jóakarattal sorakoznak közreműködésükkel a jótékony cél szolgálatába, legalább azon kis elismerést, mit ezen a téren nyújthatunk nekik, méltán megérdemlik.

De a jelen alkalommal azon helyzetbe jutottam, hogy nemcsak elnézéssel nem kell legyek a jótékony célú szolgáló szereplők iránt, mert ezen estélynek minden pontja oly kitűnően sikerült, hogy talán nem is lesznek képes bármily jóakarattal sem ezen kedélyes estély lefolyását megrajzolni.

Mindazon által megkísérlem bemutatni ezen estélyt azoknak is, a kik nem jelentek meg ottan. Természetesen nem olyan fényesen, mint a hogy azt a szereplők bemutatták, mert ahoz nem értek elég tehetséget magamban, hanem hát büntetésül, hogy miért nem jöttem el, elégedjenek meg ennyivel is.

Mint már korábban is jeleztük a laphasábjain, hogy a tanítótestület folyó évi közgyűlése alkalmából a hó 15-én hangversennyel összekötött táncestélyt fog tartani: el is érkezett a kitűzött nap, melyen több mint 200 tanító érkezett városunkban. Ugyisintén megérkezett vármegyénk főispánja hatálykai Pötsa József v. b. t. t., cs. és kir. kamarás, valamint Csánki Gyula kir. tanfelügyelő is, kik úgy az az nap tartott közgyűlésen, mint az estélyen részt vettek.

Este 8 órakor zsufolásig megtelt az állami elemi iskola tágas és díszes tornacsarnoka válogatott közönséggel, hol városunk intelligenciája is szép számmal volt képviselve. Közel 8 óra után kezdetét vette a műsor, melyet a zágoni E. M. K. E. dalkör nyitott meg számos szívhez szóló szép dalival. Midőn énekét befejezte, Székely János tanítótestületi elnök egy rövid csinos beszéd kíséretében a „Háromszék megyei Tanítótestület a zágoni E. M. K. E. dalkörnek” feliratu díszes szalagot tűzött a dalkör zászlójára, megemlítvén beszédében a dalkör buzgó fáradozásait és elért szép sikereit, ezután még több népdalt énekelt a dalkör, melynek végeztével a közönség megőljenezte. Ezt Farkas Margit k. a. felolvasása követte, mely felolvasást lapunk mai tárczájában egész terjedelmében közöljük, s itt csak annyit említnék meg, hogy a csinos felolvasás hatását nagyban emelte a kisasszony szép csengő hangja és kitűnő előadó képessége is. Ezután a polgári leányiskola növendékei énekeltek a közönség teljes elismerésének és tetszésének kíséretében. Most megint egy kiváló pontja következett az estélynek: Vertán Emília k. a. szavalt „Rákóczy Ferenc” cz. melodramát Székely Mariska k. a. zongorakísérete mellett, nagy hatással; midőn az emelvényre lépett szép virágessalakkal lepték meg tisztelői és szavallatát befejezve, megőljenezte a közönség. Teljes sikert értek el Ambrus Kálmán ur operette szólójával, valamint Czirmay Zoltán ur nagyhatású szavallatával. Hahotára fakadt a közönség a Szabó Antal, Székely Károly és Baka László urak által előadott tréfás egyveleg előadása alatt is, melyet a közönség őljenezése és szünni nem akaró „hogyvult”-jára még néhány tréfás népdallal töltöttek meg. Elismerésre méltóan adta elő Bučka Vilmos tanító ur szép fuvalaszólóját, valamint a Bajka Mihály, Bathó János, Czirmay József, Czirmay Zoltán, Nagy Gerő, Turóczy László, Szabó Lajos és Vén Károly urak által előadott népdalegyveleget is a közönség tetszése és teljes megőljenezése kísérte. Ezt Bartha Károly ur, az általa irt és előadott monologja követte, melynek úgy megírása, mint előadása Bartha ur kitűnő tehetségére vall. Befejezésül még a zágoni dalkör énekelt szép népdalokat, mely után kezdetét vette a tánc, de már ideje is volt, mert tizenegyre járt az idő s a megjelent fiatalság alig varta, hogy rá zendítsen Szőke ama jó ropogós csárdásra. 60—80 pár táncolt a négyeseket és cs. k. a késő hajnali órák vetettek véget a mulatságnak.

Ennyiben akartam csak vázolni azon kedves estélyt, melyre, bizonyára, aki megjelent, mindenki kellemesen fog vissza emlékezni. De ha nem tudtam volna is kellőképen megfelelni hivatásomnak, vigasztal az tudat, hogy legalább nem lesz senki, a ki azt mondhatná, hogy túl becsültem a közreműködők előadásait, hanem szegény bűnös fejemet inkább azért érheti a vád, hogy nem tudtam eléggé meg rajzolni azon estély teljes sikerét. Mindezt: kérem becsánatukat!

Ujdonságok.

— A háromszék vármegyei tanítók közgyűlése. A „Háromszék vármegyei Tanítótestület” Pötsa József főispán ő nagyméltósága diszelnök és Csánki Gyula kir. tanfelügyelő jelenlétében folyó hó 15-én és 16-án városunkban az áll. el. iskola tornacsarnokában nagyszámu és előkelő hallgatóság előtt tartotta meg ez évi rendes közgyűlését. E több szempontból figyelmet érdemlő tanítói gyűlés lefolyásáról azonban terünk szűk volta miatt ez alkalommal csak általánosságban óhajtunk megemlékezni. E két napon keresztül tartott gyűlés főbb tárgyai, melyhez M. Székely János tanítótestületi elnök nagy gondalal kidolgozott, a népoktatásban az emberré való nevelés és szükségességet bonczoló elnöki megnyitója, Vajna Károly tanítótestületi titkárnak a töle megszokott kellő körültekintéssel kidolgozott, a választmány és a járáskörök ez évi munkásságát felölölő titkári jelentése, a választmány által megbírált és elfogadott „Alkalmi imák a népiskolában” cz. műből egyes részeket felolvasása, Szabó Jenő illyefalvi lelkésznek „Az iskola és a jövő” cz. nagyszabásu tanügyi szempontból is műbecsessel bíró mai nevelési rendszerünk hiányait és igényeit tárgyaló felolvasása tartoztak az első napra. Az első napon ugyancsak a tornacsarnokban volt a 130 terítékű közebéd is, melyen jelesebbnél jelesebb toasztokban nem volt hiány. 15-én este gazdag tárgysorozattal ugyancsak az előbbi helyen táncestély volt, melyről lapunk más helyén terjedelmes tudósítást közlünk, itt csak annyit említnék meg, hogy az a humánus czélok érdekében 230 korona tiszta hasznót hozott. Másnap, tehát 16-án d. e. még számos fontos tanügyi kérdéssel nyert elintézés, melyekkel részletekben úgy, mint egészben jövő számunkban bővebben foglalkozunk. Most csak annyit, hogy a két nap Háromszék megye tanügyi életében megyei kulturánk számára évekre rakott alapokat, halmozott fel eszméket s mert a nemes törekvések városunk kebelében termelődtek, legyenek üdvözölve a tanítók, legyen üdvözölve a város, a mely a tanítóság iránt érzett rokonszenvének ez alkalommal is annyi fényes jelét mutatta be.

— Tüzesetek. A héten két tüzeset történt Kézdi-Vásárhelyt. Mult esütörtökön este Nagy Ferencz szeszgyáros szalmája és takarmánya égett el, pénteken éjjel pedig az ev. ref. egyház tulajdonát képező esürt — mely lapunk szerkesztőjének van bérbe adva — gyújtották meg, azonban a tüzet sikerült azonnal eloltani s így a kár igen jelentéktelen. A gyűlés oka mindkét esetben ismeretlen, de az utóbbi esetben a szándékos gyújtogatás a rendőri nyomozat rendén kétségtelenül megállapított.

— A Herczeg Schvarczenberg-féle alapítványra” pályázat hirdettek, pályázhatnak annak elnyerésére mindazon jó erkölcsű, büntetlen előéletű kiszolgált vagyontalan katonák (őrmestertől lefelé), a kik az 1861. évig fenn állott brassói kerülethez tartoztak, végelbocsátási okmánynyal, szegénységi és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérek 1900. január 1-ig a helyi rendőrkapitányság, mint katonai ügyosztálynál nyújtandók be. Kézdivásárhelyt, 1900. november hó 13-án. Boda Gergely, h. r. kapitány.

Nyilt tér.)*

Nyilatkozat.

Alóírtak, mint Dr. Tóth Samu és Kiss Vilmos urak megbízottjai kijelentik, hogy a Dr. Tóth Samu és Kiss Vilmos urak közt felmerült becsületbeli ügy, a lovagiasság szabályai szerint befejezést nyert.

Kelt Zágónban, 1900. november hó 13-án.

Szőcs Albert s. k., Imre Mózes s. k.,
Beczásy József s. k., Kökössy Gábor s. k.,
mint Dr. Tóth Samu ur mint Kiss Vilmos ur
megbízottjai. megbízottjai.

*) Az e rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.